

0-6 Yaş Çocuklarda Ev Kazaları Sıklığı ve Annelerin Ev Kazalarına Yönelik Aldığı Güvenlik Önlemlerinin İncelenmesi: Pandemi Süreci Örneği

The Frequency of Home Accidents in 0-6 Years Old Children and the Investigation of the Safety Measures Taken By Mothers for Home Accidents: Example of the Pandemic Period

Fatma YILMAZ KURT¹ , Nazan ÇALBAYRAM² , Tanju OĞUL^{3,*} , Fatma ALDEMİR⁴

Özet

Amaç: Bu çalışma, COVID-19 pandemisinin ülkemizde görülmeye başladığı 11 Mart 2020-31 Mayıs 2022 tarihleri arası 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazaları sıklığının saptanması ve annelerin ev kazalarına ilişkin aldıkları güvenlik tedbirlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Tanımlayıcı türde yapılan araştırmanın verileri, Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında elde edildi. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin batı kesiminde hizmet veren bir üniversite hastanesinin pediatri polikliniğine başvuran, 0-6 yaş grubu çocuğu olan, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 300 anne oluşturdu. Veriler, "Sosyo-demografik Bilgi Formu" ve "0-6 Yaş Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği" kullanılarak elde edildi. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra Ki-kare testi, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmamızda 0-6 yaş çocukların ev kazası geçirme oranı %41.3 olarak bulundu. Çocuklarda ev kazası geçirme yaşının yaygın olarak 37-72 ay arası (%47.6) olduğu, yaş arttıkça ev kazası geçirme sıklığının da arttığı görüldü ($p<.05$). Ev kazası geçiren çocukların %60.5'inin erkek, en çok geçirilen ev kazası türünün ise düşme-çarpma (%80,6) olduğu tespit edildi. Çalışan annelerin ölçek puan ortalamasının (166.20 ± 12.65) çalışmayan (169.81 ± 12.78) ve evden çalışan annelerin ölçek puan ortalamasından (167.78 ± 19.19) daha düşük olduğu ancak bu durumun istatistiksel olarak herhangi bir anlamlılık ifade etmediği saptandı ($p>.05$).

Sonuç: Annelerin ev kazalarına ilişkin güvenlik önlemlerini tanılama düzeylerinin orta düzeyde olduğu görüldü. Bu durum devam eden pandemi döneminde evde güvenlik önlemlerinin alınmasına hala ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Ev kazalarının önlenmesinde başta anneler olmak üzere tüm ebeveynlere ev kazaları ve güvenli ev ortamının oluşturulmasına yönelik eğitim verilmesi önerilir.

Anahtar kelimeler: Anne, çocuk, ev kazası, güvenlik, kaza önleme, pandemi

Abstract

Objective: This research was carried out to determine the frequency of home accidents in children aged 0-6 years between March 11, 2020 and May 31, 2022, when the COVID-19 pandemic outbreak in our country, and to examine the safety measures taken by mothers for home accidents.

Method: The data of the descriptive study were obtained between January and June 2022. The sample of the study consisted of 300 mothers with children aged 0-6 years who applied to the pediatric outpatient clinic of a university hospital in western Turkey and voluntarily accepted to participate in the study. The research data were collected using the "Socio-demographic Information Form" and the "Scale for Mother's Identification of Safety Measures Against House Accidents for Children of 0-6 Years Age Group". In the analysis of the data, Chi-square test, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were used as well as descriptive statistics.

Results: In our study, the rate of home accidents in children aged 0-6 was found to be 41.3%. It was observed that the age of having a home accident in children was between 37-72 months (47.6%) and the frequency of having a home accident increased as the age increased ($p<.05$). It was determined that 60.5% of the children who had a home accident were male, and the most common type of home accident was falling-impact (80.6%). The scale mean score of the employed mothers (166.20 ± 12.65) was lower than the scale mean score of the unemployed (169.81 ± 12.78) and home-working mothers (167.78 ± 19.19), but this was not statistically significant ($p>.05$).

Conclusion: It was seen that the mothers' level of identification safety measures for home accidents was at a moderate level. This indicates that there is still a need to take security measures at home during the ongoing pandemic period. In order to prevent home accidents, it is recommended that all parents, especially mothers, be educated about home accidents and creating a safe home environment.

Keywords: Mother, child, home accident, safety, accident prevention, pandemic

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, fatmayilmaz@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9647-6764

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, nazancalbayram@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2048-608X

³ İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, tanju.ogul@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4461-8745

⁴ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, fatmamozak17@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5430-9183

*Sorumlu Yazar

Geliş Tarihi / Received: 21-11-2022

Kabul Tarihi/Accepted: 09-12-2022

GİRİŞ

Çocukluk çağında deneyimlenen ev kazaları dünya çapında bir sağlık problemi olmakla birlikte önemli bir kaza ve yaralanma sebebidir. Çocukların tehlikelerin ve tehditlerin farkında olmamaları, zamanlarını çoğunlukla evde geçirmeleri, bulma ve öğrenme konusunda merakları, çevresel risklere duyarlı ve açık olmaları ve diğer yaş gruplarından farklı olarak hareket gereksinimlerinin daha fazla olması gibi nedenlerden 0-6 yaş grubu çocuklar ev kazalarına oldukça açıktır (Çiçek, Şahin, H & Erkal, 2022). COVID-19 salgınının dünya ülkelerinin tamamında olduğu gibi ülkemizi de etkisi altına almasına bağlı olarak 16 Mart 2020 tarihinden itibaren okullar öngörülemez bir tarihe kadar kapatılmıştır. Ardından “Evde Kal” uygulaması ve 20 yaş altı grubun 4 Nisan 2020 tarihinden itibaren evden çıkma yasağı ile çocuklar evlerde ve kapalı mekânlarda kalmak mecburiyetinde bırakılmıştır. Bu durum çocukların alışkın oldukları hareketlilik ile ev içinde riskli davranışlar sergilemelerine, dolayısıyla ev kazaları ve yaralanma riskini de beraberinde getirmiştir (Balcı, Sezer & Durmuş, 2020).

Pandemi döneminde çocuklarda ev kazaları sıklığını araştıran uluslararası çalışmalarda, ev kazaları oranının pandemi öncesi dönemine göre önemli ölçüde arttığını göstermektedir (Bressan ve ark., 2021; Charvillat ve ark., 2021; Choi ve ark., 2022). Bressan ve ark., (2021) çalışmasında çocuk yaş gruplarında ev kazaları oranının COVID-19 vaka sayılarından çok fazla olduğunu ve ev kazalarının çocukların sağlığı için COVID-19'dan daha büyük bir tehdit oluşturduğunu belirtmiştir (Bressan ve ark., 2021). Charvillat ve ark., (2021) ise pandemi döneminde çocuklarda yanık yaralanmalarının epidemiyolojik analizini incelediği çalışmasında çocuk yanık yaralanmalarının insidansının, COVID-19 dönem öncesine göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir (Charvillat ve ark., 2021). Choi ve ark. (2022) ise çalışmasında Kore’de giderek azalmakta olan pediatrik yanık vakalarının COVID-19’un Kore’de ilk kez doğrulandığı Ocak 2020’nin dördüncü haftasında itibaren artışa geçtiğini saptamıştır (Choi ve ark., 2022).

Ülkemizde ise pandemi döneminde çocuklarda ev kazalarına yönelik yapılmış epidemiyolojik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Güleriyüz ve ark., (2021)’nın bir üniversitenin çocuk acil servisine ev kazaları nedeniyle yapılan başvuruları pandemi öncesi ve pandemi dönemi diye karşılaştırdıkları retrospektif çalışmada; 2019 yılında çocuk acil servise başvuruda bulunan vakaların %9,46’sı ev kazasına bağlıyken, 2020’de bu oran %24,43’e yükselmiş, araştırmacılar tarafından COVID-19 pandemisinde çocukların yaşadığı ev kazası vakalarında sayıca artış görüldüğü ifade edilmiştir (Güleriyüz ve ark., 2021). Bu oran Çiçek ve ark., (2022) çalışmasında ise %24,8 olarak belirtilmiştir (Çiçek ve ark., 2022). Mevcut çalışma sonuçları ev kazalarının her dönem olduğu gibi pandemi döneminde de çocuk sağlığını etkileyen önemli risk faktörü olduğunu göstermektedir. Çocukların kazalara karşı savunmasız oldukları gerçeğinden hareketle karşımıza kazalara bu yaş grubundaki çocukların güvenli çevre ve mekânlarda yaşamaları, kazalara karşı koruyucu tedbirlerin alınması ve yaşam alanlarının güvenliğini denetlenme sorumluluğunun yetişkinlere ait olduğu gerçekleri karşı çıkmaktadır. Türk toplumu için 0-6 yaş grubu çocukla genellikle daha fazla vakit geçiren anne

olduğu için bu sorumluluğun yerine getirilmesinde annenin daha etkin rol aldığı söylenebilir (Aslan Aydogdu, Ateş & Set, 2019). Annelerin ev kazalarına yönelik alacağı basit önlemler ile kazaya bağlı oluşabilecek mortalite ve morbidite sonuçlarının engellenmesi mümkün olacaktır (Balcı ve ark., 2020). Ülkemizde COVID-19 pandemisinin görülmeye başladığı 11 Mart 2020-31 Mayıs 2022 tarihleri arasında 0-6 yaş çocuklarda ev kazaları sıklığının belirlenmesi ve annelerin ev kazalarına ilişkin aldıkları güvenlik tedbirlerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları

- Pandemi döneminde ev kazalarının 0-6 yaş grubu çocuklarda sıklığı nedir?
- Pandemi döneminde ev kazalarına ilişkin annelerin güvenlik tedbirlerini tanılama düzeyleri nedir?
- Ev kazalarına ilişkin annelerin sosyo-demografik özellikleri ile güvenlik tedbirlerini tanılama puanı arasında fark var mıdır?
- Annelerin ev kazalarına ilişkin güvenlik tedbirlerini tanılama puanı ile çocukların sosyo-demografik özellikleri arasında fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel türde yapıldı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini; Ocak-Haziran 2022 tarihleri arasında Türkiye'nin batısında bulunan bir üniversite hastanesinin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine başvuran 0-6 yaş çocuğu olan anneler oluşturdu. Örneklem büyüklüğü hesaplaması için Epi Info™ version 7.2.4.0 istatistik yazılımı kullanıldı. Yorulmaz, D. ve Hisar, F. (2020) tarafından yapılan bir çalışmaya göre araştırmaya gönüllü olarak dâhil olan annelerin çocuklarının %22.4'ünün son 1 yıl içerisinde ev kazası geçirdiği saptanmıştır. Bu çalışma doğrultusunda Evreni (N) bilinmeyen örneklem büyüklüğü hesaplaması yöntemine göre, %5 yanlış payı (alfa), %95 güven düzeyinde rastgele seçim yöntemiyle en az 267 bireyin/çocuğun araştırma kapsamına alınması gerektiği saptandı. Araştırmaya okuryazar ve çalışmaya katılmaya gönüllü 300 anne dâhil edildi.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak literatür (Yorulmaz & Hisar, 2020; Çiçek ve ark., 2022; Şahin & Erkal, 2022) doğrultusunda hazırlanan “Sosyo-demografik Bilgi Formu” ve “0-6 yaş çocuklarda annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği” kullanıldı.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Formda çalışmaya katılan ve 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin sosyo-demografik özelliklerinin yanı sıra çocuklarının; yaşı, cinsiyeti, ev kazası deneyimi, deneyimledikleri kaza çeşitleri ve kazadan sonra yapılan ilk şeyin ne olduğuna dair bilgileri içeren 20 soru yer almaktadır.

0-6 Yaş Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği

Ölçek 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerine ilişkin tutumlarını tanımlamak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Çınar ve Görak tarafından 2003 yılında 0-6 yaş grubu çocukları bulunan 600 anne üzerinde yapılmıştır. Ölçek 34 olumlu ifade 6 olumsuz ifade olmak üzere toplam 40 ifadeden (örnek madde 1: Banyo ve tuvalet zeminini kuru tutmaya özen gösteririm, örnek madde 2: Mobilya seçerken keskin kenarlı ve sivri köşeli olmamasına dikkat ederim gibi) oluşmaktadır. Beşli likert tipte olan bu ölçekte; her bir madde 1- 5 arasında puanlanmaktadır. Olumlu ifade içeren maddelerde “Her zaman” cevabı 5 puan, “Çoğu zaman” 4 puan, “Bazen” 3 puan, “Nadiren” 2 puan, “Hiçbir zaman” 1 puan almaktadır. Olumsuz ifade içeren 6, 9, 23, 26, 30 ve 40’ıncı maddelerde puanlama tersine olmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan en az 40 en fazla 200’dür. En yüksek puana ulaşılması annelerin çocuğunu ev kazalarından korumaya yönelik önlemleri en üst düzeyde aldığını gösterir. Çınar ve Görak (2003) çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0.82 olarak bildirmiştir (Çınar & Görak, 2003). Bu çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık alfa katsayısı 0.92 olarak saptandı.

Verilerin Toplanması

Gerekli izinler alındıktan sonra 08.00-16.00 saatleri arasında hastanenin çocuk polikliniğine başvuru yapan 0-6 yaş çocuğu olan annelerle görüşüldü. Durumu stabil olan çocukların anneleri muayene öncesi/sonrası veya tahlil sonuçlarını bekleme sürecinde araştırmaya davet edildi. Araştırmanın amacı annelere anlatıldı mahremiyet ve sır saklama etik ilkesine uygun olarak, verdikleri bilgilerin gizli tutulacağı kendilerine açıklandı. Araştırmaya katılmaya sözlü ve yazılı onam veren anneler ile eğitim odasında görüşüldü. Annelerden yüz yüze görüşme tekniği ile sosyo-demografik bilgi formu ve ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği’ni cevaplamaları istendi. Anket verileri yaklaşık 15 dakikada toplandı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışma verilerinin analizinde, IBM SPSS Statistics 25 programından yararlanıldı. Çalışmada elde edilen veriler, sayımla belirlenen değişkenler için sayı ve yüzde şeklinde; ölçümle belirlenen değişkenler için ise frekans, ortalama, standart sapma şeklinde gösterildi. Sürekli verilerin iki grupta bağımsız değişkenler ile

karşılaştırılmasında veriler nonparametrik dağılım sergilediği için Mann Whitney U Testi, ikiden fazla bağımsız gruplu sürekli verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık sınırı olarak $p<0.05$ kabul edildi.

Etik

Araştırmanın yapılabilmesi amacıyla, üniversitenin Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu'ndan 09.12.2021 tarih ve E-84026528-050.01.04-2100238566 sayı ile etik kurul onayı alındı. Helsinki Bildirgesine uygun olarak araştırmanın örneklemini oluşturan annelere, araştırmanın amacı ve içeriği bildirildi. Katılımın gönüllü olduğu, katılımcıların kişisel bilgi ve gizliliğinin korunacağı ifade edildi. Katılımcıların kimlik bilgileri ankette kaydedilmedi. Araştırmada e-posta kullanılarak veri toplama aracı olan ölçek için yazarlarından izin alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Tek merkezde ve sınırlı sayıda örneklem üzerinde yürütülmüş olması araştırmamızın en önemli sınırlılığdır. Ayrıca çalışmaya katılan annelerden anket formundaki sorulara pandemi dönemi göz önünde bulundurularak cevap vermeleri istendi. Elde edilen veriler, ülkemizde salgının başlangıcı olan Mart 2020-Haziran 2022 tarihlerini kapsamaktadır.

BULGULAR

Bu araştırmada çalışmaya katılan annelerin ve çocukların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı ve karşılaştırılması (sırasıyla Tablo 1 ve Tablo 2), çalışmaya katılan çocukların yaşadıkları ev kazalarına ilişkin özelliklerin dağılımı (Tablo 3), çalışmaya katılan annelerin ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması (Tablo 4) ve annelerin bazı değişkenlere göre ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılamaya ilişkin test sonuçları (Tablo 5) tablolar şeklinde özetlenerek aşağıda verildi.

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılan ve ev kazası geçiren çocuklarının annelerinin %53.2'sinin ($n=66$) 31 yaş ve üzeri, %58.1'inin ($n=72$) üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu ve %49.2'sinin ($n=61$) 1 çocuğunun olduğu saptandı. Ayrıca bu annelerin %80.6'sının ($n=100$) COVID-19 aşısı yaptırdığı ve %8.1'inin pandemi döneminde evden çalıştığı bulundu.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı ve Karşılaştırılması

	Ev Kazası Geçiren Çocukların Anneleri (n=124) Sayı (%)	Ev Kazası Geçirmeyen Çocukların Anneleri (n=176) Sayı (%)	Test ve p
Yaş			
30 yaş ve altı	58 (46.8)	76 (43.2)	$\chi^2 = .380$ p=.538 ^a
31 yaş ve üzeri	66 (53.2)	100 (56.8)	
Eğitim			
İlkokul	12 (9.7)	29 (16.5)	$\chi^2 = 6.181$ p=.103 ^a
Ortaokul	13 (10.5)	22 (12.5)	
Lise	27 (21.8)	47 (26.7)	
Üniversite ve üzeri	72 (58.1)	78 (44.3)	
Çocuk sayısı			
1	61 (49.2)	72 (40.9)	$\chi^2 = 3.654$ p=.441 ^b
2	49 (39.5)	75 (42.6)	
3 ve üzeri	14 (11.3)	29 (16.5)	
COVID-19 aşısı olma durumu			
Evet	100 (80.6)	131 (74.4)	$\chi^2 = 2.086$ p=.352 ^a
Hayır	15 (12.1)	24 (13.6)	
Eksik aşı	9 (7.3)	21 (11.9)	
Pandemide çalışma durumu			
Evet	41 (33.1)	69 (39.2)	$\chi^2 = 1.878$ p=.391 ^a
Hayır	73 (58.9)	98 (55.7)	
Evden	10 (8.1)	9 (5.1)	

n=Örneklem sayısı, %= Yüzde, χ^2 = Ki-kare testi, ^aPearson Ki-kare testi, ^bFisher's Exact Test

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katılan ve ev kazası geçiren çocukların %47.6'sının (n=59) 37-72 aylık ve %60.5'inin (n=75) erkek olduğu görüldü. Araştırma kapsamına alınan çocukların %50.8'inin (n=63) anaokuluna gitmediği %25.8'inin ise ailelerinin pandemi nedeniyle anaokuluna göndermediği tespit edildi. Çocukların %31.5'inin (n=39) COVID-19 tanısı aldığı tespit edildi. Yaş arttıkça çocuklarda ev kazası geçirme sıklığının arttığı ve bu durumun istatistiksel olarak anlamlılık ifade ettiği bulundu (p=.002).

Tablo 2. Çalışmaya Katılan Çocukların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı ve Karşılaştırılması

	Ev Kazası Geçiren Çocuklar (n=124) Sayı (%)	Ev Kazası Geçirmeyen Çocuklar (n=176) Sayı (%)	Test ve p
Yaş			
0-12 ay	10 (8.1)	37 (21)	$\chi^2 = 12.321$ p=.002 ^a
13-36 ay	55 (44.4)	52 (29.5)	
37-72 ay	59 (47.6)	87 (49.4)	
Cinsiyet			
Kız	49 (39.5)	85 (48.3)	$\chi^2 = 2.269$ p=.132 ^a
Erkek	75 (60.5)	91 (51.7)	
Anaokuluna gitme durumu			
Evet	29 (23.4)	47 (26.7)	$\chi^2 = 5.043$ p=.080 ^a
Hayır	63 (50.8)	102 (58.0)	
Pandemi nedeniyle gitmeyen	32 (25.8)	27 (15.3)	
COVID-19 tanısı alma durumu			
Evet	39 (31.5)	52 (29.5)	$\chi^2 = 0.125$ p=.724 ^a
Hayır	85 (68.5)	124 (70.5)	

%= Yüzde, χ^2 = Ki-kare testi, ^aPearson Ki-kare testi, ^bFisher's Exact Test

Tablo 3 incelendiğinde pandemi döneminde ev kazası geçiren çocukların %47.6'sının (n=59) 37-72 ay yaş aralığında olduğu, en yaygın geçirilen ev kazası türünün düşme-çarpma olduğu (%80.6) ve kazaların yaygın

olarak evin salonunda geçirildiği (%52.9) saptandı. Ayrıca kazada yaygın olarak etkilenen bölgenin baş-boyun bölgesi (%35) olduğu, kaza sonrası yapılan en yaygın müdahalelerin sırasıyla çocuğu sakinleştirme (%50.6) ve bir sağlık kurumuna götürme (%36.3) şeklinde olduğu tespit edildi.

Tablo 3. Çalışmaya Katılan Çocukların Yaşadıkları Ev Kazalarına İlişkin Özelliklerin Dağılımı

	Sayı	%
Ev kazası geçirme durumu		
Evet	124	41.3
Hayır	176	58.7
Ev kazasını geçirdiği yaş		
0-12 ay	10	8.1
13-36 ay	55	44.4
37-72 ay	59	47.6
Geçirilen ev kazasının tipi		
Düşme-çarpma	100	80.6
Yanma	12	9.6
Delici-kesici alet	8	6.4
Boğulma	1	0.8
Elektrik çarpması	-	-
Zehirlenme	8	6.4
Yabancı cisim aspirasyonu	5	4.0
Ev kazası geçirilen yer*		
Salon	71	52.9
Mutfak	25	18.6
Banyo	3	2.2
Yatak odası	17	12.6
Kazada etkilenen vücut bölgesi*		
Baş-boyun	42	35
Yüz	37	30.8
Gövde	5	4.1
Alt ekstremit	26	21.6
Kaza sonrası yapılan ilk yardım*		
Sağlık kurumuna götürme	28	36.3
Çocuğu sakinleştirme	39	50.6
Takip etme	7	9.0
Hiçbir şey yapmama	3	3.8
Kaza sırasında ebeveyn evde miydi?		
Evet	118	95.2
Hayır	6	4.8

%= Yüzde

* Birden fazla seçeneğin işaretlenmesine izin verildi

Tablo 4 incelendiğinde ev kazası geçiren çocukların annelerinin “0-6 Yaş Çocuklarda Annenin Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılama Ölçeği” puan ortalamaları (168.74±10.89) ile ev kazası geçirmeyen çocukların annelerinin ölçek puan ortalamaları (168.09±14.76) karşılaştırıldı. Grupların ölçek puan ortalamaları aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmedi. Ayrıca bu çalışmada ölçeğin oldukça güvenilir olduğu, Chronbach’s alpha güvenirlik katsayısının 0.92 olduğu bulundu.

Tablo 4. Çalışmaya Katılan Annelerin Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Ev Kazası Geçiren Çocuklar (n=124)	Ev Kazası Geçirmeyen Çocuklar (n=176)	Test ve p
Ölçek Puan Ortalaması	168.74±10.89	168.09±14.76	U=10573.00 p=.647

n= Örneklem sayısı, U= Mann-Whitney U Testi

Tablo 5. Annelerin Bazı Değişkenlere Göre Ev Kazalarına Yönelik Güvenlik Önlemlerini Tanılamaya İlişkin Test Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	Ort.±SS	Test ve p
Yaş	30 yaş ve altı	168.74±13.93	U=10422.0 p=.348
	31 yaş ve üzeri	168.04±12.77	
Eğitim	İlkokul	170.07±13.23	KW=4.433 p=.218
	Ortaokul	165.91±17.55	
	Lise	170.91±9.65	
	Üniversite ve üzeri	167.20±13.58	
Çocuk sayısı	1	168.35±14.92	KW=1.100 p=.577
	2	168.03±12.01	
	3 ve üzeri	169.32±11.52	
Algılanan gelir durumu	Gelir giderden az	167.21±13.30	KW=3.119 p=.210
	Gelir gidere eşit	169.03±13.46	
	Gelir giderden fazla	173.66±9.33	
COVID-19 tanısı alma durumu	Evet	168.81±12.67	U=10660.5 p=.819
	Hayır	168.05±13.70	
COVID-19 aşısı olma durumu	Evet	168.15±13.46	KW=0.765 p=.682
	Hayır	170.25±12.52	
	Eksik aşı	167.50±13.08	
Pandemide çalışma durumu	Evet	166.20±12.65	KW=5.674 p=.059
	Hayır	169.81±12.78	
	Evden	167.78±19.19	

Ort.=Ortalama, SS=Standart Sapma, KW= Kruskal-Wallis Testi, U= Mann-Whitney U Testi

Tablo 5 değerlendirildiğinde ise çalışmaya katılan annelerin yaş, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, algılanan gelir durumu, COVID-19 tanısı alma ve COVID-19 aşısı olma durumu ile pandemi döneminde çalışma durumu değişkenleri ölçek puan ortalamaları kendi içinde karşılaştırıldı ancak bu grup içi karşılaştırmalar neticesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı. Fakat istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmese de grupların ölçek puan ortalaması arasında farklılık olduğu, çalışan annelerin ölçek puan ortalamasının (166.20±12.65) çalışmayan (169.81±12.78) ve evden çalışan annelerin ölçek puan ortalamasından (167.78±19.19) daha düşük olduğu görüldü ($p>.05$).

TARTIŞMA

COVID-19 salgın döneminde 0-6 yaş çocuklarda ev kazaları sıklığının belirlenmesi ve annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemlerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada çocukların ev kazası geçirme oranı %41.3 olarak belirlenmiştir. Çiçek ve ark. (2022) COVID-19 salgın döneminde 0-6 yaş

grubu çocuklarda ev kazaları görülme sıklığını %24.8 olarak belirlemişlerdir (Çiçek ve ark., 2022). Wong ve ark. (2021) pediatrik cerrahi ünitesine ev kazası ile başvuran 18 yaşın altındaki tüm hastaların retrospektif incelemesinin yapıldığı çalışmada önceki yıllara göre ev kazası nedeni ile yatışların arttığını (2018: 16, 2019: 28, 2020: 35) saptamışlardır (Wong ve ark., 2021). İtalya’da yapılan bir çalışmada COVID-19 karantinası sırasında pediatrik acil servise ev kazaları nedeniyle başvuran sayısının önceki yıllara göre önemli ölçüde arttığını tespit etmişlerdir (Bressan ve ark., 2021). Çalışmalarda da görüldüğü üzere izolasyon ev kazaları oranlarında artışa neden olmuştur. Hükümetler ve sağlık çalışanları, karantina sırasında ev kazalarını önlemek için müdahale programları planlamalı ve uygulamalıdır.

Çalışmamızda ev kazası geçiren çocukların yarısının 37-72 aylık olduğu yaş arttıkça kaza geçirme sıklığının da arttığı saptanmıştır. Demirköse ve ark. (2021) 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerle yaptıkları çalışmada çocukların %18.2’sinin 4 yaşında, %25’inin 5 yaşında ve %18.2’sinin ise 6 yaşında olduğunu bulmuşlardır (Demirköse, Yapar & Özkan, 2021). Başka bir çalışmada ev kazasının görülme yaşı 4 yaş %33.3, 5 yaş %13.3 ve 6 yaş %13.3 olarak belirlenmiş sonuçlar olup çalışmamızla benzerdir (Yorulmaz & Hisar, 2020).

Çalışmamızda ev kazası geçiren çocukların yarısından fazlasının erkek olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulgumuza benzer şekilde diğer çalışmalarda da ev kazasının erkek çocuklarda daha fazla görüldüğü saptanmıştır (Çiçek ve ark., 2022; Wong ve ark., 2021; Çakar ve ark., 2022). Cinsiyete göre ev kazaları yalnızca COVID-19 karantinası sürecinde değil diğer zamanlarda da erkek çocuklarda daha fazla görüldüğü çalışmalarla saptanmıştır (Sümer, Kılıç, Bayazit, Gündoğdu & Koşaroğlu Ekici, 2019; Gündüz & Aytekin, 2015; Balibey, Polat, Ertem, Beyazova & Şahin 2011). Bu durum erkek çocuklarının daha hareketli bir yapıya sahip olmalarına bağlansa da çocuk; yaşadığı aile, çevre, kültür gibi faktörlerle birlikte değerlendirilmelidir.

Bu çalışmada çocuklarda en çok görülen ev kazasının düşme- çarpma olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Kılıç, Bayazit, Gündoğdu, Ekici Koşaroğlu, & Sümer, 2019; Çiçek ve ark., 2022; Elmas, Durna & Akın, 2020; Gielen ve ark., 2020). Bir (1)-6 yaş grubu çocuklarla yapılan bir diğer çalışmada benzer sonuçlar bulunmuştur (Kahriman & Karadeniz, 2018). Çocukluk çağı özellikle 0-6 yaş döneminde en sık görülen ev kazasının düşme-çarpma olması nedeniyle hemşireler ebeveynlere ev içerisinde alınması gereken güvenlik önlemleri ile ilgili eğitim vermelidir. Çalışmamızda ev kazalarının yarısından fazlasının evin salonunda geçirildiği tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda da araştırmacılar benzer şekilde ev kazalarının (%51.5) evin salonunda gerçekleştiğini saptamışlardır (Sengoelge, Bauer & Laflamme, 2008; Kahriman & Karadeniz, 2018). Çocukların daha çok evin salonunda kaza geçirmesinin sebebi ailelerin daha çok burada vakit geçirmesi olabilir.

İlk yardım yaralanma durumunda tıbbi malzeme kullanmadan veya çok az bir malzeme ile eğitilmiş/eğitimsiz kişiler tarafından gerçekleştirilen doğru yapıldığında hayat kurtarabilen, sakatlıkları ve ölümleri önleyebilen uygulamalardır. Yapılan bir çalışmada, kaza sonrası annelerin sırasıyla hastaneye gittiği, evde ilk yardım uygulamaları yaptığı, aile hekimine gittiği ve hiçbir şey yapmadığı saptanmıştır (Gür, Erol,

Sezer & Şişman, 2013). Çalışmamızda da benzer şekilde kaza sonrası yapılan müdahalelerin sırasıyla çocuğu sakinleştirme, sağlık kurumuna götürme, takip etme ve hiçbir şey yapmama olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre, annelerin ev kazası sırasında ne yapacaklarını bilmedikleri düşünülebilir. Annelerin yaptıkları uygulamalar konusunda çalışmalar yapılarak doğru uygulamaların pekiştirilip, yanlış uygulamaların ise değiştirilmesi konusunda hemşireler eğitimler planlamalı ve uygulamalıdır.

Çalışmamızda kaza sırasında ebeveynlerin tamamına yakınının evde olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışmada kaza anında çocukların yalnız olmadığı ve %70.5'inin yanında annesinin bulunduğunu belirlenmiştir (Celep & Yardımcı, 2021). Diğer çalışmalarda da kaza anında çocuğun çoğunlukla yalnız olmadığı saptanmıştır (Şekerci & İnal, 2016; Gündüz & Aytekin, 2015; Kurt & Aytekin, 2015). Bu sonuçlar, beklenenin aksine kazaların çocuk yalnız iken meydana gelmediğini göstermesi bakımından önemlidir. Çocukların dikkatsizlik, ilgisizlik, yeterince gözlenmemesi ve güvenlik önlemlerinin alınmaması nedeniyle ev kazası yaşadığı düşünülebilir.

Çalışmada ev kazası geçiren çocukların annelerinin ölçek puan ortalamaları (168.74 ± 10.89) ile ev kazası geçirmeyen çocukların annelerinin ölçek puan ortalamaları (168.09 ± 14.76) benzer bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 200 olduğu dikkate alındığında, annelerin güvenlik önlemlerini orta düzeyde tanıladıkları söylenebilir.

Çiçek ve ark. (2022) çalışmalarında bireylerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeği puan ortalamasını 177.55 ± 16.43 olarak bulunmuş olup orta düzeyin üzerinde güvenlik önlemlerini tanıladıkları belirlemişlerdir (Çiçek ve ark., 2022). Çalışmada ev kazası geçiren çocukların annelerinin ölçek puan ortalamaları ile ev kazası geçirmeyen çocukların annelerinin ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlendi. Annelerin ölçek puan ortalamaları ile sosyodemografik özellikleri arasında anlamlılık saptanmadı. Sonuçların literatürle uyumlu olduğu belirlenmiştir (Şekerci & İnal, 2016; Aktaş, 2010).

Annelerin COVID 19 salgın döneminde çalışma durumu, COVID 19 tanısı durumu ve COVID 19 aşısı olma durumu ile ev kazalarına yönelik güvenlik önlemleri arasında anlamlılık tespit edilmemiştir. Buna göre annelerin COVID-19 pandemisi döneminde çalışma durumu, tanı alma durumu ve aşı olma durumuna bakılmaksızın ev kazalarına ilişkin güvenlik önlemlerini birbirine benzer şekilde aldıkları ifade edilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Verilerimiz, pandemi döneminde 0-6 yaş çocuklarda ev kazaları oranının literatürden farklı olarak yüksek düzeyde, annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama düzeylerinin ise orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç çocukların evde geçirdiği süre arttıkça yaralanma riskinin de arttığını göstermektedir. Sonuçlarımız devam eden pandemi döneminde evde güvenlik önlemlerinin alınmasına hala ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Ev kazalarının önlenmesinde başta anneler olmak üzere tüm ebeveynlere ev kazaları ve güvenli ev ortamının oluşturulmasına yönelik eğitim verilmesi önerilir. Ayrıca

çalışmamızın sayıca sınırlı örneklem üzerinde ve tek merkezli olarak yürütülmüş olması bulgularımızı etkilemiş olabileceğinden bundan sonra ki çalışmaların çok merkezli gruplarla karşılaştırmalı olarak daha fazla örneklem grubuyla yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, B. (2010). 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama durumu. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 19(4), 146-149.
- Aslan Aydogdu, Z., Ateş, E. & Set, T. (2019). Assessment of mothers' measures against home accidents for 06-year-old children. *Türk Pediatri Arşivi*, 54(3), 149-56.
- Balcı, E., Sezer, L. & Durmuş, H. (2020). Corona günleri'nde çocuklarda ev kazaları artışı. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 14(5), 458-459.
- Balibey, M., Polat, S., Ertem, İ., Beyazova, U. & Şahin, F. (2011). Çocukluk çağında ev kazalarına yol açan etmenler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 20 (3), 89-97
- Bressan, S., Gallo, E., Tirelli, F., Gregori, D. & Da Dalt, L. (2021). (2021). Lockdown: More domestic accidents than COVID-19 in children. *Archives of Disease in Childhood*, 1-2. <https://doi.org/10.1136/archdischild-2020-319547>
- Celep, G. & Yardımcı, F. (2021). Annelerin evde gerçekleşen istenmeyen yaralanmaların önlenmesine ilişkin aldıkları güvenlik önlemleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 30(2), 96-106
- Charvillat, O., Plancq, M. C., Haraux, E., Gouron, R., & Klein, C. (2021). Epidemiological analysis of burn injuries in children during the first COVID-19 lockdown, and a comparison with the previous five years. *In Annales de Chirurgie Plastique Esthétique*, 66 (4), 285-290.
- Choi, A., Bae, W., Kim, J. D., Kim, K., & Kim, S. (2022). Effect of COVID-19 on emergency department visits by paediatric burn patients in Korea: Retrospective observational study. *Journal of Burn Care & Research*.
- Çakar, S., Erdemir Eren, G., Erdur, C. B., Şahin KE, Ecevit, Ç.Ö., & Bekem Ö. (2022). Foreign body ingestions in children during COVID-19 lockdown; was it harmful for children? *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 36(1), 35-40.
- Çalışkan K., Avcı Ö., Acar V. & Dönmez Y. (2010). Examination of mothers' first aid practices regarding with falls their 0-6 year old children. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(3),1-9.
- Çınar, N. D. & Görak, G. (2003). 0-6 yaş çocuklarda annenin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çocuk Forumu*, 6, 22-7.
- Çiçek, B., Şahin, H., & Erkal, S. (2022). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin incelenmesi: Covid-19 salgın dönemi örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(43), 212-230.
- Demirköse, H., Yapar, D. & Özkan, S. (2021) 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin sağlık okuryazarlığı düzeyi ve çocukların ev kazası geçirme durumu ile ilişkisi. *Sağlık ve Toplum*, 31(2), 74-82
- Elmas, E. G., Durna, Z. & Akın, S. (2020). Assessment of knowledge and attitudes of mothers with children about first aid practices for home accidents and security precautions. *Journal of Academic Research in Nursing*, 6(2), 267-279. doi:10.5222/jaren.2020.38258
- Gielen, A.C., Bachman, G., Badaki-Makun, O., Johnson, R.M., McDonald, E., Omaki, E., Pollack Porter, K.M., Ryan, L. & Shields, W. (2020). National survey of home injuries during the time of COVID-19: Who is at risk? *Injury Epidemiology*, 7, 63. <https://doi.org/10.1186/s40621-020-00291-w>
- Güleryüz, O., Çolak, Ö., Güneysu, S.T. & Fidancı, I. (2021). The home accident cases applying to the pediatric emergency department during the Covid-19 pandemic: What did the pandemic change? *Authorea*, 13, 1-11

- Gür, K., Erol, S., Sezer, A. & Şişman, F.N. (2013). Determining the risk factors and the features of home accidents through home visits. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 22(6), 226-33.
- Gündüz G. & Aytekin A. (2015). Annelerin çocuklarını ev kazalarından korumaya yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(3),184-192
- Kahriman, İ. & Karadeniz, H. (2018) Bir-Altı yaş grubu çocukların ev kazası geçirme durumları ve annelerin ilk yardım uygulamalarının incelenmesi: Trabzon örneği. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 10(4), 283-91.
- Kılıç, E., Bayazit, T., Gündoğdu, G., Ekici Koşaroğlu, N. & Sümer, H. (2019). Sivas il merkezi kreş ve anaokulu çocuklarında ev kazası geçirme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (4)1, 14-25
- Kurt, F. Y. & Aytekin, A. (2015). 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazaları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 22-32.
- Sengoelge M., Bauer R. & Laflamme L. (2008). Unintentional child home injury incidence and patterns in six countries in Europe. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 15(3),129-39.
- Sümer, H., Kılıç, E., Bayazit, T., Gündoğdu, G. & Koşaroğlu Ekici, N. (2019). The prevalence of home accident and the effective factors in Sivas Provincial in nursery and kindergarten children. *Institute of Health Sciences Journal*, 4(1), 14-25
- Şahin, H., & Erkal, S. (2022). Covid-19 salgın döneminde 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazaları ve ilişkili faktörler: Türkiye örneği. *Electronic Turkish Studies*, 17(4).
- Şekerci, E. & İnal, S. (2016). Hastanede yatan 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin ev kazaları konusundaki bilgi ve uygulamalarının incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(3), 160-172.
- Wong, T.W.K., Hung, J.W.S., & Leung, M.W.Y. (2021). Paediatric domestic accidents during COVID-19 pandemic in Hong Kong. *Surgical Practice*, 25, 32– 37. <https://doi.org/10.1111/1744-1633.12477>
- Yorulmaz, D., & Hisar, F. (2020). Kırsal bölgede 0-6 yaş çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik aldıkları güvenlik önlemleri. *Sağlık ve Toplum*, 30(3), 103-109.